

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خلافت عباسیان

تألیف: عباس مؤمن

انتشارات شکر

- سرشناسه : والہ، عباس ۱۳۵۴ :
 عنوان و نام پدیدآور : خلافت عباسیان / تالیف : عباس والہ
 مشخصات نشر : همدان، انتشارات سکر، ۱۳۹۶.
 مشخصات ظاہری : ۱۳۲ص
 شابک : 978-600-7538-77-7
 وضعیت فهرست نویسی : فیپا
 یادداشت : کتابنامہ ، ص ۱۲۵
 موضوع : عباسیان -- تاریخ -- ۱۳۲ - ۲۳۲ق.
 موضوع : Abbasids -- History -- 749-847
 رده بندی - سکره : ۱۳۹۶ خ ۸/۲ و ۶/۳۸ DS
 رده بندی د ریی : ۹۵۶ / ۷۰۲
 شماره کتابشناسی : ۴۶۶۵۲۰

خلافت عباسیان

مؤلف: عباس والہ
 ناشر: انتشارات سکر

انتشارات سکر

چاپ و صحافی: سرائر

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶

شابک : 978-600-7538-77-7

صفحه آرایي: لیلا عوافی اکمل

تیراژ: ۱۰۰۰

بها: ۲۱۵۰۰۰ ریال

«تمامی حقوق برای ناشر و مؤلفان محفوظ است»

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: مقدمه

مقدمه	۱۱
-------	----

فصل دوم: پیشینه تاریخی اهمیت علم و دانش در اسلام

قبل از روی کار آمدن عباسیان

تعریف علم	۱۷
اهمیت علم و دانش در فرهنگ اسلامی	۱۸
جنبش علمی مسلمانان	۲۲
مراکز علمی	۲۴
مساجد	۲۵
بیمارستان‌های آموزشی	۲۶
ایران	۲۸
دوره اسلامی	۲۹
خانه دانشمندان	۳۰
مکتب	۳۱

فصل سوم: روی کار آمدن خلفای عباسی و شرایط علم و دانش

دلایل سقوط امویان و روی کار آمدن عباسیان	۳۵
نظام اقتصادی - مالیاتی امویان و نارضایتی اجتماعی	۳۵
آزار و اذیت شیعیان و نارضایتی اجتماعی	۳۷
رفتارهای ضد اسلامی معاویه و نارضایتی اجتماعی	۳۸
اوضاع سیاسی و اجتماعی حاکم بر امویان و نارضایتی مردم	۴۲
سیاست در حکومت امویان و نارضایتی اجتماعی	۴۴
خوشگذرانی و عیاشی امویان و نارضایتی اجتماعی	۴۶

۴۷	اختلاف بین امویان و نارضایتی اجتماعی.....
۴۸	سیاست نژادی امویان، بی اهمیتی به علم، عدم توجه به نخبگان علمی و.....
۵۳	عباسیان.....
۵۴	دوره‌های خلافت عباسیان.....
۵۵	عصر اول عباسی (۱۳۲ هـ - ۷۵۰ م - ۲۳۲ هـ / ۸۴۷ م).....
۵۷	عصر دوم عباسی (۲۳۲ هـ / ۸۴۷ م - ۴۴۷ هـ / ۱۰۵۵ م).....
۵۹	عصر سوم عباسی (۴۴۷-۶۵۶ هـ / ۱۰۵۵-۱۲۵۸ م).....
۶۰	آغاز دعوت عباسیان به طور سری.....
۶۳	وضعیت علم و علوم از امویان تا عباسیان.....
۶۷	ساختار حکومت عباسیان و تأثیر آن از فرهنگ و ساختار ایرانیان.....
۷۰	خدمات ایرانیان به استقرار علم و علوم در زمان عباسیان.....
۷۲	دلایل کمک ایرانیان در به قدرت رسیدن عباسیان.....

فصل چهارم: بررسی مبادی و مآثر علمی در دوران عباسیان

۷۷	بررسی تمدن‌های تأثیر گذار بر تمدن عباسیان.....
۷۷	تمدن اسلام.....
۷۸	تمدن یونانی.....
۷۹	تمدن ایرانی.....
۸۰	تمدن هندی.....
۸۲	مراکز فرهنگ در عصر عباسی.....
۸۴	مصر و شام.....
۸۶	خراسان و ماوراءالنهر.....
۸۷	سند و افغانستان.....
۸۸	مغرب و شمال آفریقا.....
۸۹	جزیره العرب.....
۸۹	نظام آموزشی در عصر عباسیان و دلایل رونق آن.....
۹۳	اهمیت علم در خلافت عباسی و شکل‌گیری نهضت ترجمه.....
۹۴	اهمیت علم در خلافت عباسیان و جذب نخبگان.....

۹۷	 نهادهای آموزشی در عصر عباسی
۹۷	 مسجد
۹۸	 مسجد جامع منصور
۹۹	 بیت‌الحکمه
۱۰۱	 مدارس
۱۰۳	 نظامیه‌ها
۱۰۵	 مدرسه نظامیه نیشابور
۱۰۶	 نظامیه مرو
۱۰۶	 دارالعلم
۱۰۷	 بیمارستان‌های آموزش
۱۰۹	 بیمارستان بغداد
۱۱۰	 بیمارستان برمکیان
۱۱۱	 بیمارستان مقتدری
۱۱۲	 بیمارستان عضدی
۱۱۳	 مکتب و کتاب
۱۱۴	 کتابخانه‌ها و دارالعلم
۱۱۴	 کتابخانه بغداد
۱۱۵	 کتاب خانه مرو
۱۱۵	 کتابفروشی
۱۱۶	 رصدخانه‌ها
۱۱۶	 نقش و اهمیت مراکز علمی
۱۱۸	 نتیجه‌گیری
۱۲۵	 منابع و مأخذ

پیشگفتار

ارمغان جاودانه اسلام برای بشریت فرهنگ و تمدن عظیم و انسانی جامعی بود که بشریت را برای همیشه وامدار خود نمود. این تمدن در دوره‌ای ظهور نمود که جهان در تاریکی فرو رفته و مردم در گمراهی بودند. مهم‌ترین و اولین ویژگی تمدن اسلامی اصالت و غنای فرهنگ اسلام است. در این تمدن قرآن کریم مرکز ادبیات مدون عرب و نقطه اساسی علم و علم‌آموزی شد. در مرتبه پس از قرآن، سخنان و تعالیم پیامبر که از آن به سنت تعبیر می‌شود و در مرحله بعد تعالیم ائمه و بزرگان دین قرار دارد. از ویژگی‌های دیگر این تمدن که باعث تمایز آن شده، عقل‌محوری و ارزش نهادن به معنویت است. تمدن اسلامی در حقیقت همان تمدن عقل می‌باشد نه هوا و درس، زیرا محور اساسی این تمدن تعالی انسان است که قوام او عقل او می‌باشد. آیات فراوانی در قرآن محمد انسان را به تفکر و اندیشه دعوت می‌نماید. این آیات عقل انسان را ترغیب می‌کند که بر آیات الهی بیندیشد تا به شناخت واقعی و درست دست یابد. ویژگی دیگر تمدن اسلامی توجه به علم و دانش و توجه ویژه به دانشمندان است. اسلام از همان ابتدا به حمایت از علم و دانش با عاست و تحصیل علم را برای هر فرد لازم شمرد و علما را به آموزش شاگردان و توسعه و گسترش فرهنگ و دانش تشویق و ترغیب کرد. از امتیازات خاص تمدن اسلامی به عنوان یک ویژگی خاص تمدن اسلامی و دینی آن است که میلیون‌ها مسلمان همه به یک زبان عبادت می‌نمایند و زبان علمی آن‌ها عربی بود که خود عامل مهمی در پیشرفت تمدن اسلامی به شمار می‌رود. لذا در اسلام تاریخ علم را نباید جدای از تاریخ سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی دانست. مسلمانان پس از شناخت اولیه، با توجه به توصیه و تأکید فراوان اسلام به تحصیل علم و دانش و فراگیری از هر کس و هر کجا، کار ترجمه و نقل علوم از زبان‌های مختلف به عربی را از قرون دوم و سوم هجری به ندرت تمام در بیت الحکمه و دیگر مراکز علمی جهان اسلام دنبال نمودند؛ و این روند در قرن چهارم و پنجم نیز ادامه یافت. با توجه به آن همه توصیه و تأکید اسلام بر فراگیری از هر کس و در هر کجا، مسلمانان از همان قرون اولیه هجری در طلب علم متوجه جهان متمدن آن روز شدند. پس از انتقال قدرت از بنی امیه به بنی عباس و پس از آن که کشمکش‌های قرون اولیه مسلمانان با همسایگان تا حدی کاهش یافت و آرامش نسبی سیاسی در سرزمین‌های اسلامی برقرار شد، مسلمانان به مطالعه در علوم مختلفی که در سرزمین‌های همسایه و یا دیگر کشورهای دنیای آن روز متداول بود، علاقه‌مند شدند؛ به طوری که با شور و شوق کم نظیری آثار علمی ملت‌های مختلف - یونانی، ایرانی، هندی و غیره - ابتدا توسط اقلیت‌های دینی و بعدها توسط خود

مسلمانان به زبان عربی ترجمه و باعث تحولی شگرف در تفکر علمی مسلمین شد. همزمان با گسترش اهمیت علم و ترجمه متون مراکز علمی نیز از رونق فراوانی برخوردار گردیدند و بر تعداد و کیفیت آن‌ها افزوده شد به گونه ای که اهمیت علم و نهادهای علمی در دوران عباسیان به اوج خود رسید و در تاریخ تمدن اسلام ماندگار شده است چرا که این مسئله ضمن تأثیرپذیر از تمدن‌های دیگر و متون علمی آن‌ها خود به عنوان عاملی تأثیرگذار بر ممالک و مناطق غیراسلامی گردید.

www.ketab.ir